

Könyvtári HÍRADÓ

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR DOLGOZÓINAK TÁJÉKOZTATÓJA

XLVII. évfolyam 5-6. szám 2003. Ára: 20,- Ft.

Az új könyvtár

Krónika a Bíró Mihály utcai könyvtár első 3,25 hónapjáról

Alig több mint két hónap szolgáltatás-szüneteltetés után, január 22-én, a Magyar Kultúra napján volt Pesterzsébeten a volt Vörösmarty utcai könyvtár Bíró Mihály utcai új épületének ünnepélyes megnyitója. Az eseményről az országos és a helyi média is jelentőségének megfelelően adott hírt: az egész hálózatban 15 éve ez volt az első olyan könyvtár, amelyet nem „csak” felújítottak, hanem vadonatúj épületbe költözött. Vadonatúj bútorokkal és megújult szolgáltatásokkal, hosszabb nyitva tartással, a réginél mintegy 100 m²-rel nagyobb területen, egy szinten, a különböző szolgáltatási övezeteket csak polcokkal elválasztva kezdtünk el újból szolgáltatni.

Olvasóinkkal együtt évek óta erre az eseményre vártunk, s 2002 tavaszától kezdtünk készülni az új könyvtára. A nem hagyományos dokumentumok leltárral egybekötött állománytisztítást nyár végére fejeztük be, ekkorra minden olyan dokumentumunk, amelyet át akartunk vinni, a Központot megjárva már rendelkezett vonalkóddal, hogy számítógéppel tudjuk kölcsönözni. A könyvállománnyal kicsit lassabban haladtunk, hiszen az ajándékkönyvek kiszedésén túl a törzslapok alapján, a raktári és a szabadpolcos állományt összeosztva – a kölcsönzőkártyák alapján – döntöttünk nem csupán a példányszámról, de arról is, hogy az új könyvtárba már csak fizikailag is

jó és szép könyvek kerüljenek. Ugyanakkor úgy gondoltuk, adunk még egy esélyt azoknak a raktárban lévő, kifogástalan állapotú és értéket képviselő műveknek, amelyek eddig talán raktárba „zárságuk” miatt nem forogtak. (Arra is számítva, hogy állományunk nemsokára megjelenik az Interneten és az új könyvtárban többek között ennek köszönhetően –reményeink szerint – nem csupán több olvasónk lesz, de összetételében, érdeklődési körét illetően esetleg más is lesz. Az új helyen több polcfolyóméterünk, raktárunk viszont tudtuk, egyáltalán nem lesz. Összesen megközelítőleg 10 000 dokumentumot duplumosítottunk – selejteztünk.) A költözésre való tekintettel régebbi kötetzeti keretünk többszörösét küldhettük be év végéig. Az események november közepétől gyorsultak fel először, amikor elkezdtük – régiós segítséggel – az állomány honosítását TextLib-ben. (Nincs is annál ösztönzőbb, mint ellátni a lelkes kollégákat a mindennapi honosítandóval. Ennek következtében viszont a felnőtt szépirodalom végét és az egész felnőtt szakirodalmat rohamléptekben, a törzslapokat elfelejtve válogattuk le.) Kétfedeles könyvtár lévén, döntöttünk a megszüntetendő és megmaradó témákról, az utóbbiakat pedig a honosítás során jelöltük is az aktuális raktári jelzetnél. Az év utolsó heteiben plusz vásárlások révén jelentősen bővíthettük CD, CD-ROM és könyv-

állományunkat (ez utóbbinál a tartalmilag is értékes művekre koncentrálva.) Szintén régiós (zömmel a Iőrinai kollégákat érintő) segítséggel decemberben elkezdődött olvasói adatbázisunk építése – az Űllői úti könyvtárban, Corvinában. Januárban elvégeztük a két napos Corvina tanfolyamot a Központi Könyvtárban – és délután az elméleti oktatástól olykor zúgó fejjel, de lelkesen vettünk vissza – adtunk ki a Központ olvasóinak. Január közepén már gyanítani lehetett, hogy a bútorok (pl. a kölcsönzőpult kényyszerű, részleges átterveztetése és ennek következtében a számítógépes asztalok) elkészültének csúszása miatt „jó” szabóervines hagyomány szerint nemigen lesz időnk a számítógépes rendszer komoly tesztelésére, gyakorlásra és a pult legcélszerűbb berendezésére sem. (Január 21-én este – az ég és Deák Sándor úr a tanúm, aki hazafelé menet beugrott hozzánk – kilenckor még a kölcsönzőpultot törölgettük, Kovács Évával az élünkön.) végül persze minden a helyére került a rekordgyorsasággal megtörtént átköltözés után és pár nappal az ünnepélyes avatás után január 27-én újból kitértük az ajtót olvasóink előtt.

Természetesen eddig is szerettük olvasóinkat, de két hónap után maga a paradicsom volt egy szép, nagy, tiszta, világos könyvtárban újra emberi arcokat látni – pecsételendő-kötőzendő könyvkupacok helyett. Külön öröm volt hallani az elismerő, „már régen ideje volt...” kezdetű mondatokat. Az első hetek hihetetlen beiratkozási-kölcsönzési rohamára azonban legmerészebb álmainkban sem számítottunk. Januárban – vagyis 4 (!) nap alatt – 261 új beiratkozott olvasónk volt, 731 kölcsönzőnk 2995 dokumentumot kölcsönzött. Február végén már 791 beiratkozott olvasónál tartottunk, 2301 kölcsönzőnk 8000 dokumentumot vitt ki. Március-áprilisi adataink: 1278 – 1569 olvasó, 2755 – 2707 kölcsönző, 6940 – 6014 dokumentum. Összehasonlítva: tavaly november közepén – a beiratkozási napló lezárásakor – a Vörösmarty utcában 1710 beiratkozott olvasónk volt. (Úgy tűnik, beigazolódtott elméletünk: jó helyen, esztétikus környezetben, megfelelő informatikai háttérrel és kellő mennyiségű újdonsággal, játszói könnyedséggel hozhatók a nagyságrendünkhöz képest elvárt forgalmi mutatók.) Első pillanattól kezdve igen népszerű volt új dokumentumtípusok, a DVD, CD és CD-ROM for-

galmunk is szépen alakult: április végéig CD-ROM-ból többet, CD-ből csak harminccal kevesebbet kölcsönöztek, mint 2002-ben egész évben. Régi és új olvasóinknak egyaránt tetszett a réginél hosszabb nyitva tartási idő (a hét négy napján 24 óra helyett heti 30 óra öt napon). Az Internetet is egyre többen igényelték (bár mi a fizetős változatot kínáljuk), és rengeteg könyvet kölcsönöztek – egyes polcokról addig, amíg volt mit. A szórakoztató irodalom és a gyerekkönyvtár polcai február közepére hihetetlen mértékben kiürültek, és egyre lazább lett a felnőtt szépirodalmi állományrész is. (Kikölcsönzött könyvek januártól április végéig: 2443, 5689, 4938, 4300 db.). A folyamatos csökkenés ellenszere nagy mennyiségű új, szórakoztató irodalom vásárlása lehetett volna – lévén ezeknek a könyveknek a legmagasabb a forgási sebessége, és ez a műfaj alkotta elhasználódása miatt selejtezéseink zömét. Külön, plusz keret híján a IX/3. Könyvtárból kaptunk létbe ilyen jellegű könyveket, régi, de jó állapotban lévő gyermekkönyveket pedig a XVIII/2. könyvtár állományából válogattunk le. Természetesen érkeztek újdonságok is – a szokásosnál nagyobb számban –, ám ezek órák alatt eltűntek az új könyvek felirat alól. Emiatt kénytelenek voltunk engedni elveinkből: a polcokon újból megjelentek a leltári szám és vonalkód nélküli ajándék könyvek, s a (még a Vörösmarty utcában kölcsönzött) visszahozott témás-honosított könyvek is anélkül kerültek villámgyorsan a polcra, hogy jelöltük volna témabesorolásiukat a Corvinában. És honosítottunk – már Corvinában – minden szabad percünkben. A december végén vásárolt újdonságokat, még a Vörösmarty utcában, a honosítás utáni időszakban visszavett könyveket, a Régióban bedolgozott (még a Vörösmarty utcában kiválasztott) ajándék műveket. A hónap két szombatján gyerekfoglalkozásokat tartunk kisiskolásoknak. Hirdetőtábláinkon használóink nem csak könyvtárunk híreiről, újdonságairól, de a kerület kulturális eseményeiről is folyamatosan tájékozódhatnak.

Az első napok-hetek örömét azonban beárnyékolta néhány technikai jellegű probléma, illetve az új hely néhány negatív adottságának felfedezése. Elektromos rendszerünkkel kb. egy hónapig voltak gondjaink, szinte naponta kellett a gyors-
szolgálat és/vagy Greznár Feri segítségét kérnünk. Ezúton is köszönet, hogy legké-

sőbb nyitásra mindig minden rendben volt (= volt áramunk). Szép, csupa üveg bejárati ajtónkat ritkán sikerült esténként első nekifutásra bezárni a riasztó diktálta időtartam alatt. Az olvasói toalették – tartályproblémák miatt – hajlamosak voltak a dugulásra. Mindkét olvasói bizonylatnyomtatónk – szerencsére számunkra követhetetlen „logika” szerint – cseréli fel nyomtatáskor a 0, a 3-as és a 8-as számot. A beázásunk már szinte szóra sem érdemes, hiszen mindössze egyszer csorgott víz a plafonról – szerencsére csak az üres magnókazetta-tokokra. Parányi irodánk – semmilyen raktári helyiségünk nem lévén – zsúfolásig megtelt dobozokkal (nyomtatványok, iratok, honosítandó, listázandó ajándékkönyvek) polcain a szokásos könyvkupacokkal (selejt, kötetzet, K.R.O-s könyvek). Az első szellőztetéskor derült ki, hogy ablakfelületünk csak kis része nyitható, azt hiszem meleg nyárra számíthatunk. Hónapokig egyáltalán nem volt a visszavett dokumentumok számára helyünk a gyönyörű pultunkban. A kör alakú pult közepén magasodó kocka négy oldala – a videokazetták tárolóhelye – körül keringve pedig gyakran karambolozunk, kölcsönzőink nem kis derűtségére.

Az első időkben – monitor-problémák miatt – nem működött a két olvasói számítógépes katalógus. Ennek az volt az egyetlen előnye, hogy mi fedeztük fel először: a WebPac státuszinformációja a TextLib-ből áttöltött példányok nagy részénél csak arra a kérdésre nem válaszol, hogy hol található meg az adott mű könyvtárunkban (gyerek? felnőtt? szép? szak?). Egyedül a TextLibben jelölt témák jelennek meg a Bíró Mihály sorban, ráadásul az ékezetes magánhangzók kissé komikusan (család helyett csalzd, dráma helyett dr ma vagy drzma). Ezért kérésünkre végül a WebPac-ot JavaPac-ra cserélték az informatikus kollégák, mert a cédulaformátumra kattintás addig is segít az olvasóknak az eligazodásban, míg nem visszük fel könyveink szakjelzetét. (Április közepétől az egyik gépen elérhető a FSZEK honlapja is, hogy olvasóink webesen is hosszabbíthassanak kölcsönzési határidőt.) Folyamatosan visszük be gyerekkönyveink szakjelzetét-témajelölését, illetve javítjuk az esztétikailag hibás téamejelöléseket. Kézikönyvtárunkat még februárban a Iőrinci kollégák módosították kölcsönözhetőből olvasótermivé, miután megjelentek az első ér-

deklódók, hogy ők úgy látták az Interneten, hogy nálunk – de jó! – ezek kivihetőek...

Az eredeti elképzeléstől eltérően – a sávszélesítésre várva – csak március 1-jétől tértünk át a Corvinás kölcsönzésre. A Corvina katalógusának használatát a rendelések előkészítésében már januártól nagyon élveztük. Azt még inkább, hogy nem csak lelőhelyet, de státuszinformációt is tudunk adni az érdeklődőknek. Bár az olvasói katalógusok mellett természetesen ott van a használatot segítő leírás, a legtöbben azért első alkalommal igényelték a könyvtárosi segítséget. Időnként nem volt könnyű elfogadtatni, miért nincs a polcon a katalógus szerint kölcsönözhetőnek titulált mű (hagyományosan adtuk ki, perlésen van, kötetzetten stb.). Februárban minden kolléga két napot a vendégszerető kispesti könyvtárban gyakorolhatta a Corvinás kölcsönzést. Az áttérés első hónapja nagyon nehéz volt. Rojtosra beszéltük a szánkat a visszavételnél, hogy az otthon maradt könyveket most az egyszer csak úgy tudjuk hosszabbítani, ha visszahozzák azokat és a hagyományos visszavétel után géppel adjuk ki. Amikor aztán visszahozták – többnyire nem egyszerre és természetesen egy kupacban a már géppel kölcsönzöttökkel – szétválogatva visszaenni, majd egyeztetni a még otthon maradtakat – mindkét műfajban, időigényes munka volt. Az új, számítógépes olvasójegy átadása sem csupán egy laza csuklómozdulat: az olvasói adatbázisból az új könyvtárhasználói nyilatkozat kitöltése után kitörölni a megjegyzésből a hagyományos olvasójegyszámot, illetve az esetleg hiányzó és/vagy olvashatatlan adatokat bevinni/módosítani az adatbázisba(n). Nem elrettentésnek szántam ezeket a mondatokat: minket is próbáltak az úttörő kispesti kollégák előre felkészíteni (a valóság azért felülmúlta elképzeléseinket). Nem tiszteltük, hogy köszönjük minden kispesti és központi könyvtári kollégának, akik „ésmostmitcsináljak” típusú kérdéseinkre válaszoltak, mert a gyakorlat természetesen jóval sokszínűbb, mint a tanfolyamon megtanult alapesetek. Át- és túléltünk több offline-t, kezdjük érteni a Corvina logikáját. Nagy örömünkre egyre többször bizonyult igaznak a „kölcsönözhető” információ példányaink mellett. (Már csak egy füzetből kell a perelt dokumentumokat gépbe vinni, hogy még kevesebb legyen azon dokumentumok száma, amelyeknél nem.) Külön kö-

szönjük a lőrinci kollégáknak, akik az elmúlt öt hónapban annyit segítettek. (Tudjuk, most mi jövünk.)

Használóink köre tényleg változott a Vörösmarty utcaihoz képest. Egzakt elemzést erről még nem tudunk adni, inkább pillanatképeink vannak. Pár nappal nyitás után

egy fiatalember először olyan CD-ROM iránt érdeklődött, amely a Volkswagen gépkocsiról szól. Sajnálkozó válaszunkat elfogadva, „akkor valami a thai kerámiáról?” – kérdezte mosolyogva, majd hozzátette: a Központból (?!?) irányították ide, mert ez egy új könyvtár...

Berta (alias Derta) Éva
XX/2. Bíró Mihály u.

Megnyílt a kibővített, felújított Nagytétényi Szabó Ervin Könyvtár

A régebbi múlt: Nagytétény módos település volt, szorgos polgárokkal, adakozó főurakkal.

A közelebbi múlt: leépülő körzetminősítés, Budapest szeméttelése, Metallo-chemiai gázgyári iszap és bár 20 éve bezárt mégis kísért a Hizlalda „búze”.

(Idézhető művek: Moldova: Magyarorszag szennybemenetel, cikkek tömkelege.)

Jelen (jövő?): felújították és 2003. április 4-én megnyílt a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Nagytétényi Könyvtára és egyre többen látogatják. A könyvtár évek óta nagyon szűkös körülmények között fogadta olvasóit.

Salát Zsuzsi könyvtárvezető elődöm kintartó szervezkedésének és Tamás Györgyné olvasónk aláírásgyűjtésének köszönhetően megkaptuk a kerületi rendőrkapitány ritkán használt szobáját, mely szomszédos volt a könyvtárral. Boltívvel nyitották egybe a tereket, most 70 négyzetméteren várjuk az olvasni vágyókat.

Január végén, mínusz 10 fokos hidegben kezdődtek el a bővítési, felújítási munkák. (Parkettázás, festés, mázolás, világítás korszerűsítése, új bútorok megrendelése, rögzítése. A zárva tartás alatt duplumosítással, „megtisztítottuk” a könyvállományt, a le-

válogatott kb. 3000 kötet könyvet felajánlottuk a Csillagkapu Alapítványnak.

Állományunk, szolgáltatásaink: 9000 kötet könyv, 500 videó, 200 magnókazetta és 25 féle folyóirat kölcsönzése.

Két számítógép várja az érdeklődőket, az egyik katalógusként tárja fel az állományunkat, a másikat szövegszerkesztésre használhatják az érdeklődők. A két számítógép szépséghibája, hogy amikor meglátják az olvasók, örömmel kérdezik: „De jó, Internetezni is lehet?” Bízunk benne, hogy az év vége felé mi is bekapcsolódhatunk a „hálózatba”.

A könyvtár nyitva tartása alig – csupán a keddi napot illetően változott:

Hétfő: 14-19
Kedd: 10-16
Szerda: 14-19
Csütörtök: zárva
Péntek: 14-19

Garbóczy László helytörténész segítségével készült állandó kiállítás tekinthető meg a könyvtárban. „Nagy-tétény régi képeken” címmel.

Köszönet mindenkinek, aki a munkálataiban részt vett.

Vészicsné Juhász Erzsébet

„Az Internet mindenkié”

Használóképzés a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtárában

A XXI. század könyvtárába belépő olvasók egy részét felkészületlenül éri a rázúduló informatikai infrastruktúra, a számítógépek tömege. A gépi katalógus és az Internet idegen világ számunkra. A FSZEK Központi Könyvtára pályázati támogatással indította el használóképzési programját, melynek célja a könyvtárban való tájékozódás elősegítése, az informatikai tudás megalapozása, növelése, a számítógépekkel kapcsolatos pozitív emóciók erősítése. A képzés célcsoportjai az iskolarendszerű oktatás során informatikai képzésben nem részesült dolgozó felnőttek, nyugdíjasok, valamint a hátrányos helyzetű olvasók. Az oktatókönyvtárosok a képzés előkészítő munkálatai során – oktatóterem kialakítása, tematikák kidolgozása – során figyelembe vették a jelentkező olvasók által kitöltött kérdőíveket. Az oktatási modulokat a leendő hallgatók kiinduló tudásszintjének megfelelően építették fel. A két különböző típusú tanfolyam – Internet-használat, Információkeresés és könyvtárhasználat – hasonló témakörökből összeállított egységei hozzásegítik a résztvevőket az önálló információkereséshez, informatikai tudás biztos alkalmazásához.

A közkönyvtár (régebbi terminológiával közművelődési könyvtár) olvasótáborában a lakosság szint minden rétege megtalálható. Könyvtárunkban a legnépesebb csoport a diákság, de az egyetemi tanártól a kisnyugdíjasig, a kutatótól a hajléktalan munkanélküli olvasóig minden típus képviselteti magát. Családanyák és -apák jönnek gyerekekkel, nyugdíjasok, újságírók látogatnak el hozzánk, nagymamák hozzák unokáikat.

A Központi Könyvtár felújítása révén a századot egy valóban korszerű, informatikai eszközökkel magas szinten felszerelt, gépi katalógussal rendelkező könyvtárral kezdhettük meg. A könyvtár és a társadalmi közeg rohamos változása és elvárásai okán olvasóink részéről naponként jelentkező igény a számítógép használatának elsajátítása. A modern számítógépes környezetben az olvasók önálló tájékozódásának egyik alapfeltétele a számítógépes katalógus használata, az adatbázisok, digitális adattárak kezelése, az Internet nyújtotta lehetőségek ismerete.

2001. szeptemberében a MEH IKB megjelentetett egy, a könyvtárosok által régen várt pályázatot, melynek célja az informatikai tudás terjesztése a lakosság körében az Internet-hozzáférés minél nagyobb mértékű biztosításával. A pályázat keretein belül lehetőség nyílt az Internet- és könyvtárhasználat, információkeresési technikák szervezett oktatására a jelentkező olvasók körében. A FSZEK Központi Könyvtára az oktatás mellett a referencia könyvtári szerepkörre is pályázott, felvállalva ezzel azt, hogy a főváros és szükség esetén Pest megye könyvtárait is segítse oktatói munkájukban.

A pályázatunkat pozitívan bírálták el, így 2002. júniusában elkezdhattük az oktatást. Már tavasszal elkészítettük a tematikát, a pályázati támogatásból kibővítettük oktatótermünket. 20 számítógép, projektor áll rendelkezésre az oktatáshoz. A gépek elhelyezésekor figyeltünk

arra, hogy mindenki jól lássa a kivetítő vásznát, megfelelőek legyenek a fényviszonyok, és az oktatók is könnyen mozoghassanak a gépek között, ha egyéni segítségre van szükség.

A könyvtár kiemelt feladatának tekinti a használók számítógépes oktatását, a terem bővítésével a folyamatos képzés alapjait kívántuk megteremteni. Az oktatóteremben tartjuk a referencia könyvtári munkához kapcsolódó bemutató órákat és a gyakorlati képzés egy részét. A könyvtárhasználathoz tartozó ismereteket a könyvtári környezetben sajátítják el a hallgatók. Az oktató-könyvtáros team a kisebb-nagyobb oktatási tapasztalattal, számítógépes és Internet használati ismeretekkel rendelkező tájékoztató könyvtárosokból alakult.

A felkészülés időszakában, mielőtt elkészítettük a részletes óraterveket és tematikákat, megkérdeztük olvasóinkat, milyen ismeretekkel rendelkeznek, milyen témakörök iránt érdeklődnek bővebben. A felmérés eredményeként többszintű Internet tematikát kellett összeállítanunk ahhoz, hogy az igényeknek meg tudjunk felelni. A tanfolyami jelentkezés feltétele egy kérdőív kitöltése, válaszai alapján osztjuk be kezdő vagy haladó csoportba a jelentkezőket, a tanfolyamon figyelembe vesszük a felmerülő igényeket is. Néhány tanfolyam megszervezése után az volt a tapasztalatunk, hogy a kezdő tanfolyamon tanulók szerették volna ismereteiket bővíteni, így az a célunk, hogy minél több embert oktassunk, nem valósult meg. A kezdő szintet elvégzők, szinte azonnal jelentkeztek a haladó szintű csoportokba. Ezért a későbbiekben csak kezdő tanfolyamokat szerveztünk.

100 fő részére számítógép- és Internet használati képzést, 60 fő részére Információkeresés és könyvtárhasználati ismeretek oktatására készültünk. Ezért a két tematika felépítése eltér egymástól, mert a megvalósítandó cél is különböző. Az elsajátítandó ismereteket projektoros előadás és bemutató formájában ismerhetik meg a résztvevők, majd gyakorlatban nekik is minden lépést ki kell próbálniuk. Részletes segédanyagokat dolgoztunk ki, ahol lépésről lépésre lehet követni például a mentés folyamatait, keresési technikák alkalmazását; körülbelül 30-40 oldalnyi handout-ot készítettünk a hallgatók számára, amelyekkel később önállóan is tudnak gyakorolni. Ezzel küszöböljük ki a jegyzetelés miatti lemaradást. Az órákat egymást követő napokra szervezzük, ezért elsőre a tananyag kicsit töménynek érződik, de minden alkalommal tanfolyam kezdés előtt plusz egy óra gyakorlást biztosítunk. A pályázati támogatásból szervezett ingyenes Internet szolgáltatás (10 gépen) lehetőséget nyújt arra, hogy a megszerzett ismereteket készség szintre fejlesszék az olvasók.

A tanfolyam elvégzése után külön e célra kialakított levelezőlistán tartjuk a kapcsolatot a hallgatókkal.

Minden alkalommal 2 oktató vesz részt az órán, így az elmaradóknak egyéni segítséget is tudunk nyújtani. Így valósul meg az a célunk, hogy a kurzus végére minden résztvevő azonos ismeretekkel rendelkezzen.

Mindkét tanfolyamtól azt várjuk, hogy a hallgatók alapvető ismereteket szerezzenek a könyvtárról, a számítógép használatról. Célunk, hogy a résztvevők meg tudják fogalmazni a saját információs szükségletüket; el tudjanak indulni az információ keresésében; tisztában legyenek azzal, hogy az általuk keresett információt milyen eszköz segítségével érdemes keresni; a keresési folyamat közben felmerülő eszközöket megfelelően tudják használni. 20-20 óra kevés a készség szintű ismeretek elsajátítására, de a megszerzett tudás elegendő alap a továbblépésre.

Internet használati tanfolyam

Internet-használati tanfolyamunkon általános ismerteket szerezhet az Internet nyújtotta lehetőségekről. A tananyag egy standard alapsomagból és egy specifikus, az alapsomagot bővítő anyagrészből épül fel. Így rugalmasan alkalmazkodhatunk a tanfolyami résztvevők ismeretszintjéhez. A felmerülő kérdések kapcsán a „kötelező” tananyag kibővíülhet.

Az elmúlt év novemberében **Szakmai Nap**-ot rendeztünk könyvtárunkban, azzal a céllal, hogy megismerhessük más oktatással foglalkozó könyvtárak tapasztalatait is.

A beszámolókból kiderült, hogy szinte mindenütt problémát jelentett a hely kérdése. Legyen a könyvtári térben, de ne zavarja az oktatást a napi forgalom, legyen elég fény, az oktató lásson mindenkit és fordítva. A FSZEK Központi Könyvtára az egyetlen hely, ahol önálló ok-

tatóterem áll rendelkezésre. Minden tanfolyamunkon részt vesz 2-3 kollégánk is. Részükre a tanfolyam ingyenes.

Hasonlóan sarkalatos kérdés az időpont. Kinek, mikor jó? Maximálisan alkalmazkodva a használók igényeihez délelőtti, délutáni, váltóműszakos, hétvégi tanfolyamok is szerveződtek. Egyes könyvtárakban a zárva tartási napon oktatnak, délelőtt és délután egy-egy tanfolyamot. Így egy-egy csoport képzése egy hónapig húzódik. Hatékonyabb az oktatás, ha a napok egymást követik vagy csak rövid szünet van közöttük. Az összes könyvtárban van lehetőség a tanfolyam elvégzése után az ismeretek gyakorlására.

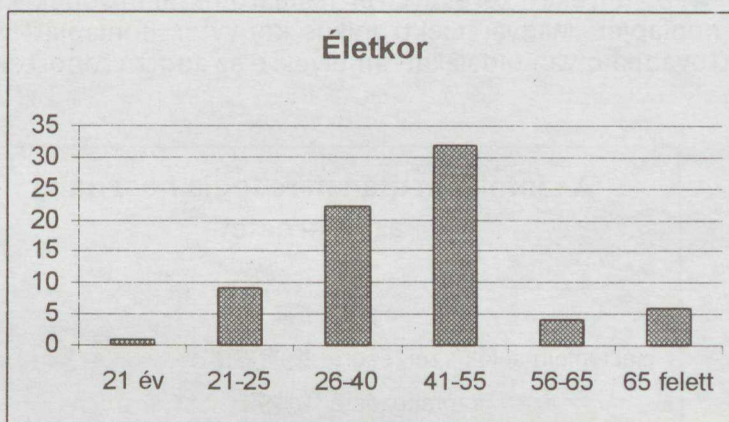
Minden oktató-könyvtáros részt vett valamilyen képzésen. Igen nagy gond azonban az oktatást végző személyzet helyettesítése a folyamatos könyvtári munkában. A létszám az egyes könyvtárakban az alapfeladatok ellátására van megállapítva, a plusz feladatok elvégzése a teljes könyvtári személyzetre jelentős terhet ró. Azokban a könyvtárakban, ahol csak egy fő oktat, az ő teherbíró képességén múlik, hogy mikor és mennyit vállal.

Tapasztalatok, visszajelzések

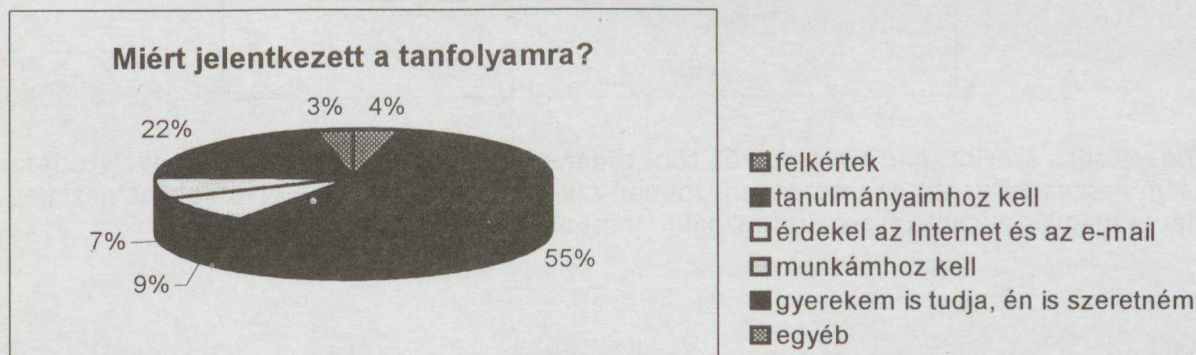
Eddig 120 fő végzett 8 kurzuson.

Már az előkészületek alkalmával megfogalmazódott bennünk, hogy a képzésünk célcsoportja elsősorban az idősebb korosztály – iskolarendszerű képzésük egy korábbi időszakra esett – valamint az informatikai eszközökkel kevésbé felszerelt fiatalok, akiknek otthoni környezetébe még nem épült be az informatika.

Tanfolyamainkon elsősorban 41-55 év közöttiek vettek részt nagy számban. A korszerinti megoszlás a következőképpen alakult eddigi tanfolyamainkon:

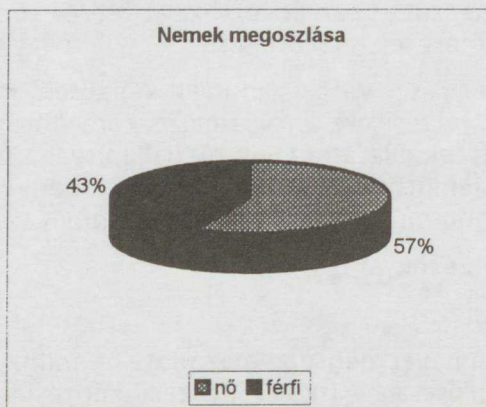

Az idősebbek a következőkkel indokolták tanulási igényüket: külföldön van az unokájuk, vagy távol laknak a gyerekeiktől, vagy a munkahelyükön kell folyamatosan használni, vagy csak nyitottak az újra és merő kíváncsiságból vágta neki a tanfolyamnak. Többen kiemelték, hogy sokat segített az előrejutásban a folyamatos biztatás, úgy érezték semmit sem ronthatnak el. Ez utóbbi úgy tűnik a visszajelzések alapján, hogy sikerült. Ezért a tanfolyam végére mindenki „bátran” ült le a gép mögé.

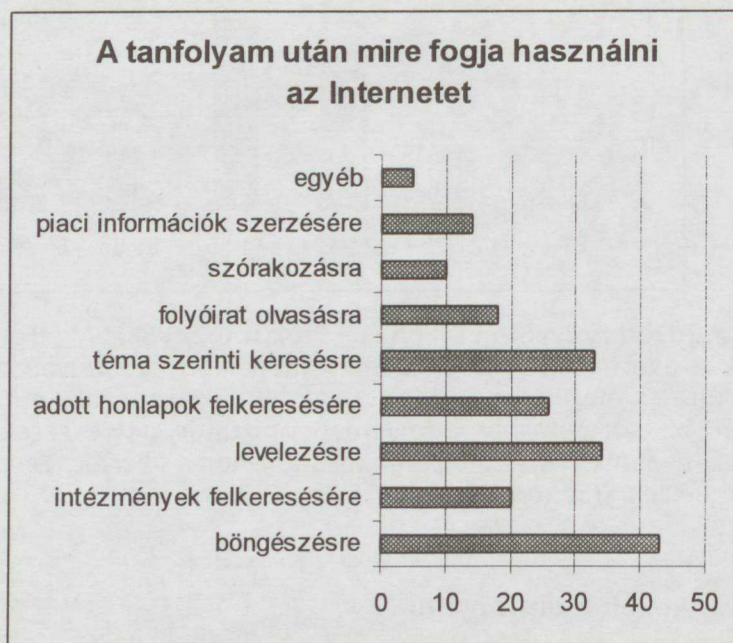

A fiatalok elsősorban az iskola hatására, baráti biztatásra jelentkeztek (21-40). Azt kellett tapasztalnunk, hogy a legtöbben nincsenek tisztában az Internet valós fogalmával és a lehetőségeivel, nem ismerik a keresőrendszereket, illetve azok használatát, ez bizonyítja, hogy a feltételezésünk jogos volt (ld. Célcsoport).

Érdekesség, hogy a résztvevők többsége nő volt.

A személyes és kérdőíves visszajelzések azt mutatják, hogy a résztvevők legtöbbször a böngészés és az elektronikus levelezés megtanulásának örültek, utána a keresés, a legérdekesebb oldalak bemutatása következett. Az „e-világ”-ba készülődve, az állampolgárok számára fontos, közérdekű WEB helyeket kerestük fel hallgatóinkkal. Többek között a kormányzati portált, Budapest honlapját, Magyar Elektronikus Könyvtár honlapját, Neumann-ház oldalát ismerhették meg. (Továbbá olyan oldalakat, amelyekre az adott csoportokon belül igény volt.)

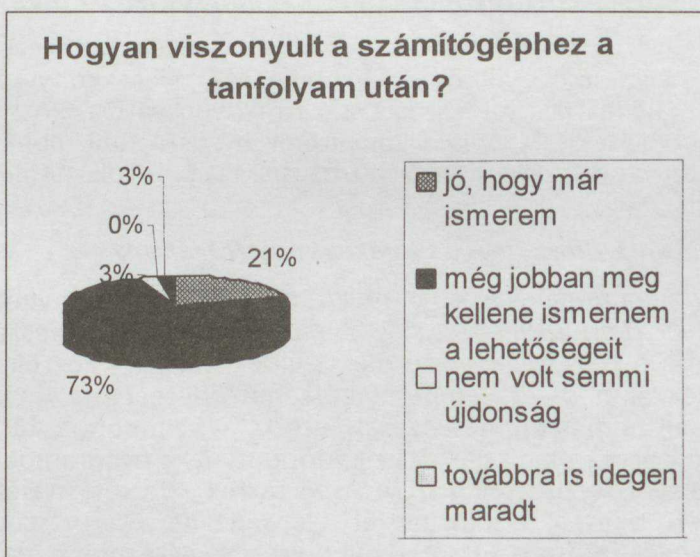
Megfigyelésünk szerint, bár a résztvevők többségének van valamilyen alapszintű nyelvtudása, mégsem használják ki ezt az Interneten. Jobban szeretik magyar nyelvű weblapokat nézegetni, illetve magyar nyelvű keresőket használni, mint angol, vagy német nyelvűeket.

A tanítási módszerünkkel, a tanári segítségnyújtással is meg voltak elégedve.

Összességében, a visszajelzések alapján elmondhatjuk, az eddigi tanfolyamaink sikeresek voltak. A résztvevők folyamatosan visszajárnak a könyvtárba. Vannak, akik személyesen keresnek fel minket és további segítséget is kérnek. Többen azért látogatnak meg, hogy elmondják, milyen újabb eredményekre jutottak.

A használóképzés iránti nagyfokú igényt jelzi: az előre meghirdetett időpontok mindig jóval a tanfolyam megkezdése előtt megteltek, sokszor kaptunk az olvasók részéről szemrehányást, hogy miért nincsenek már új időpontok kitűzve.

Tanítványaink meg tudják fogalmazni saját információszükségletüket, önállóan el tudnak indulni, hogy megtalálják a nekik megfelelő információt. Ha elakadnak, tudják, hogy a könyvtár melyik pontjára kell menniük ahhoz, hogy megkapják a számukra fontos információt. Önállóan használják a könyvtár elektronikus katalógusát. Előfordult, hogy egy korábbi hallgatónk nyújtott segítséget valakinek és ajánlotta a tanfolyamot is részére.

A tanfolyamsorozat fontos hozadéka a könyvtár számára, hogy közvetlenebb kapcsolat alakult ki könyvtár és olvasója között. A használóképzés résztvevőire számítva szeretnénk létrehozni azt a könyvtár pártoló baráti kört, amely véleményével, tanácsaival, ötleteivel támogatja a könyvtár munkáját.

A pályázati program teljesítésével és a vállalt csoportok – 160 fő – oktatásának befejezésével a használóképzést nem tekintjük lezártnak. A munka folytatását tervezzük, új módszereket, formákat keresünk. Elképzelésünk szerint a FSZEK Központi Könyvtárában szervezett oktatási programok közé szervesen beillesztjük a használóképzést, tovább folytatjuk mind a használók, mind a könyvtárosok ismereteinek szervezett bővítését.

Kiss Katalin – Oláh Krisztin

MindenGyermek konferencia – 2003. május 26-28.

A **MindenGyermek Konferenciát** az ELTE BTK Szociológiai és Szociálpolitikai Intézetének Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszéke a Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesülettel közösen keltette életre a gyermekekkel foglalkozó szakemberek számára. A konferencia elsődleges célja az volt, hogy lehetőséget teremtsen az egymástól gyakran elkülönülten dolgozó szakemberek számára a gyermekekkel kapcsolatban felmerülő aktuális problémák, kezdeményezések, legújabb eredmények megismertetésére. A konferencia keretében lehetőséget kaptunk arra, hogy a gyerekkönyvtárosok is bemutatkozzanak. Örömmel vettük, hogy meghívást kaptunk erre a konferenciára, természetesen tudtuk, hogy a két óra kevés lesz, és csak kis ízelítőt nyújthatunk át színes, sokirányú munkánkból.

Mi mindent nyújt a gyerekeknek a ma gyerekkönyvtára az olvasáson kívül?

Bevezetesként Budavári Klára, a Gyerekkönyvtáros Szekció elnöke beszélt a Szekció működéséről, mely már harminc éve áll a gyerekkönyvtárak, gyerekkönyvtárosok szolgálatában. Országos szervezet, melyhez Magyarország összes megyei, városi, községi gyerekkönyvtára, gyerekkönyvtárosa tartozik. Összefogja a könyvtárak módszertani munkáját, továbbképzéseket, konferenciákat tart, tapasztalatcseréket biztosít, kiadványok megjelentetésével segíti a könyvtárosok munkáját.

1./ Mi minden történik Dunaújváros gyerekkönyvtárában?

Törökné Antal Mária – a Dunaújvárosban működő József Attila Könyvtár gyerekkönyvtárosa – a könyvtárunkban 2003. április 24-én megalakult **Cimbora Klub**ról beszélt. É. Szabó Márta, a Duna Televízió Cimbora c. műsorának vezetője 18 vidéki várost – köztük Dunaújvárost – kéréselt fel azzal a szándékkal, hogy szakemberek közreműködésével helyi Cimbora Klubokat keltessenek életre. Az első alkalommal ünnepélyesen letették a „cimbora esküt”, mely nagyon meghatározó pillanat volt. Megtervezték a találkozások időpontjait, a programokat a gyerekek ötleteinek figyelembe vételével készítették. Pártfogásba vették a verset, mesét írni-olvasni szerető, művészetkedvelő gyerekeket, akik a környezeti szépségeket, a természetet is szeretik. A gyerekek nagyon fogékonyak, azóta is sok ötlettel, nyitottan érkeznek a foglalkozásokra. Minden találkozást játékkal, feladattal színesítene a könyvtárosok.

„Könyvfaló kerestetik” olvasópályázatukat 2000-ben hirdették meg először, ma már hagyománnyá vált a dunaujvárosi gyerekek körében. Az olvasóvá nevelés a legszebb, legfontosabb feladata a gyermekkönyvtárosnak. A pályázat ötlete is innen ered, pontosabban az, hogy az ismeretterjesztő könyvek többszöröse jelentkezett a visszahozott könyvek polcán. A pályázat célja a szépirodalom olvastatása, megkedveltetése. A jó könyvek jó olvasóvá nevelik az embert, csak tudni kell őket jól kiválasztani. A szép, értékes (klasszikus és mai) gyermekirodalmi alkotások megismerésében segítik olvasópályázatukkal a leendő könyvfalókat. Az év során a legeredményesebb olvasók elnyerhetik az „Év könyvfalója” címet, és értékes könyvjutalomban részesülnek. A Magyar Kultúra Napján az ünnepélyes díjkiosztást zenés irodalmi műsor színesíti már évek óta.

2./ Állatbarát klub

Közkönyvtárak a helyi társadalomban (norvég-magyar-svéd összehasonlító vizsgálat)

Karakasné Kőszegi Katalin a FSZEK XIII/5. könyvtár gyerekkönyvtárosa. Könyvtárában 1991. október 17. óta működik az **Állatbarát klub**. Dr. Hargitay András állatorvos így jellemezte a klubot: „Nagyon sok kérdésre próbáltam válaszolni – remélem sikerrel. Jó látni, hogy ez a könyvtár nem csak könyvtárként üzemel, hanem annál sokkal többet jelent a gyerekek számára is.”

A klub megalakulását egy pályázat előzte meg, melyet állattartó és állatokat kedvelő gyerekek nagy része ilyen témájú könyveket keresett. A nagyszámú beérkezett pályázat elbírálása után várták a folytatást a gyerekek. A foglalkozások összeállításánál figyelembe kellett venni a fokozatosság elvét, hogy egymásra épüljenek pl.: Zsoldos Árpád természetvédő – madarász diavetítéssel egybekötött foglalkozást tartott a madarak világáról ősszel, majd a következő év tavaszán madárgyűrűzési bemutatóval várta a gyerekeket Mogyoróhegyen, egy kellemes kirándulással összekötve.

A klub vendégei voltak: Schimdt Egon, dr. Péntes Bethen, Kovács Zsolt a Vadon főszerkesztője, Mirtse Áron a Süni olvasószerkesztője, Cseri Rezső a Természetbúvártól és még sokan mások. Emlékezetes kirándulásai: lovaglás Herceghalmon, madárgyűrűzés Mogyoróhegyen, a Budakeszi Vadaspark állatainak megismerése szakszerű vezetéssel, a Vácrátóti Arborétum növényvilágának felfedezése. Gyakran voltak a Természettudományi Múzeum természetbúvár termében, ahol mindent meg lehet fogni. További múzeumi kalandozásai: Földtani Múzeum, Mezőgazdasági Múzeum, Globe Színház rovar, dínó és víziállat kiállításai stb.

A 10 éves évfordulójukat egy ugyanolyan pályázattal ünnepelték, mint amilyenel indultak, és ugyanolyan népszerűséggel.

Közkönyvtárak a helyi társadalomban

A XIII/5. gyermekkönyvtár kapcsolódott a XIII/8. Dagály utcai könyvtárhoz a vizsgálat során, mely 2001-ben indult, és most, 2003-ban fejeződött be. A felkészülési és a kutatási fázisban részt vettek egy romológiai tanfolyamon, majd elkészítették a lakossági igényeket kutató kérdőíveket. A kérdőívekre adott válaszok alapján, 2002 őszén megtervezték és megkezdték a további munkát.

Az egyik célcsoport roma és nem roma gyerekek voltak, akik részt vettek egy 4 foglalkozásból álló mesesorozaton *Pettyetlen Katica* címmel. A résztvevő gyermekeknek sokoldalú élményben volt részük.

Szintén négy foglalkozásból állt a *MÁSSÁGRÓL – mesével + játékkal + zenével – MÁSKÉNT* című foglalkozássorozat, melyet 2003. tavaszán szerveztek. Sikeres volt a Vázsonyi Endre: Fortélyos horgászni tanítja a farkast c. kiscsoportos minivetélkedő formájú feldolgozása, melyben a roma gyerekek is aktívan bekapcsolódtak a játékokba. Erre épült a következő bábelőadás, melyet Vadnai Tünde adott elő „A nyúl horgászik” címmel. A mese hasonlított a Fortélyoshoz, így a gyerekeknek az volt a feladata, hogy keressék meg a hasonlóságokat és a különbségeket.

A jutalomelőadás vendége Gryllus Vilmos volt, aki fantasztikus Tavaszköszöntő zenés előadásával varázsolta el a gyerekeket.

A MESESZIGETEN kapcsolódtak a vizsgálati folyamat másik csoportjához, melyen szülők vettek részt. Fejlődéslelektani ismereteket sajátíthattak el, a gyakorlat szempontjait szem előtt tartva. A foglalkozáson a gyerekek a másságról és a csúfolódásról láthattak bábelőadást.

Végül Berecz András mesedélutánján vettek részt, mely a népmesén kívül népdaltanulást, és megszívlelendő közmondásokat is tartogatott számukra.

3./ CD-ROM-ok használata a gyerekfoglalkozásokon

Budavári Klára, a FSZEK XVIII/3. könyvtárának gyerekkönyvtárosa a CD-ROM-ok használatáról beszélt, mely 1999-ben kezdődött. El kell fogadni azt a tényt, hogy a gyerekek képzeletét jobban megmozgatja mai világunkban a mozgókép, fontos a gyors információ elérése. Foglalkozásaik komplexek, a CD-ROM bemutatók után a korra jellemző tárgyat készítenek, és természetesen könyvvállományunk nézegetésével, ajánlásával zárják a programot. Ebből a kínálatból legtöbbször kölcsönöznek is a gyerekek.

Az **Enciklopédia Humana Hungarica sorozat** CD-ROM-jainak bemutatásával kezdték programsorozatunkat. Ez a nagyszerű sorozat Magyarország történelmét, nyelvtörténetét, irodalmát, művészetét, egyháztörténetét, életmódját követi végig, a nagy történelmi korszakokra felbontva. Segítségével a magyar mondákat is feldolgozták. (Pl. Rege a csodaszarvasról, Emese álma, Vérszerződés, Fehérlő.)

A foglalkozások iránt nagy érdeklődés mutatkozott, így **„Történelmi múltunk megismerése”** címmel sorozatot indítottak, és folyamatosan, megjelenésükkel egyidőben feldolgozták a CD-ROM-okat, melyek bemutatását havi programként kínálják a pedagógusoknak és gyerekeknek.

4./ Kreativitásfejlesztés a szentesi gyerekkönyvtárban

Puskásné Szűcs Ildikó igazgató a szentesi Gyerekkönyvtárból érkezett. Szentes 2003-ban megkapta az ifjúságbarát városnak járó „Arany Titán díj”-at. A gyermekkönyvtáraknak, gyermekkönyvtárosoknak elsődleges feladatuk a gyermekek olvasóvá nevelése, az önálló ismeretszerzésre nevelés. A gyermekek olvasóvá nevelése nem korlátozódik egyetlen munkaterületre, a könyvtári munka egészét át kell hatnia. Szabadidős programjaiknál, rendezvényeiknél is ott a könyves háttér.

Amikor az **Óvodások Hete** című programsorozatot kitalálták, az volt a céljuk, hogy „időben legyenek”. A programot nagycsoportos óvodásoknak ajánlják, sok-sok mesével, énekkel, bábozással, játékkal, ügyeskedéssel. Ez már mind ismerős tevékenység a gyerekek számára, hiszen hasonlókkal már találkoztak az oviban is. A gyermekkönyvtár volt az újdonság. Az volt, s ma is az a lényege, hogy a város összes nagycsoportos óvodása iskolakezdés előtt ellátogasson a gyermekkönyvtárba, s megismerje azt. Egy kívülállónak úgy tűnhet semmi több, mint jó szervezés és kész is. No meg pénz az előadókhöz. Nem kell tudni mást hozzá, csak annyit, hogy hány óvoda van a városban, kerületben. Mekkora a nagycsoportok létszáma. Mikor érnek rá. Mikor ér rá az előadó. Nem erről szól. A csodáról szól. Ami látszik a szemekben, s érezzük a szívünkben. A gyerekekről szól.

5./ „Mintha-birodalom” a kölcsönzőpulton innen és túl – avagy a drámajáték, mint a gyermekekkel való törődés egy alternatív módja a gyermekkönyvtárban

A „Mintha-birodalom” életéről Némethné Kapus Krisztina és Regéci Márta gyerekkönyvtárosok számoltak be. Ez a „birodalom” Kiskunfélegyházán a Petőfi Sándor Városi Könyvtárban várja a gyerekeket.

Bizonyára mindannyian emlékeznek a gyermekkorukból hasonló szituációkra, „Most játszunk azt, hogy Te vagy a boltos, én meg a vevő!” Ezekre a képzeletbeli „mintha” szituációkra épülnek a drámapedagógiai helyzetek is.

Milyen is egy drámafoglalkozás?

A gyermekek játékkal tanulnak a legtöbbet. Mutassuk be nekik játékosan a könyvtárat!

A valóság és a képzelet határán egyensúlyozva játékosan csempésszük be a gyerekek tudatába az információkat. Természetesen mindig kell lennie valami megoldásra váró feladatnak, feszültségnek (lappangó titoknak!) is, amely elkötelezetté teszi a gyerekeket a probléma

megoldása felé. Minden drámafoglalkozás egy kitalált kerettörténetben, egy központi fókusz-kérdés körül játszódik.

Egy ilyen fókusz-kérdés volt pl. a Buda visszafoglalása c. foglalkozás kapcsán az, hogy: Miért nem adták fel a törökök a várat, holott tudták, hogy küzdelmük reménytelen, hiszen a magyar sereg többszörös túlerővel rendelkezett. (Megdöbbszent volt a kis emberpalántáknak a fejlett erkölcsi-etikai érzéke.)

Fontos, hogy ez a kérdés semmiképp sem eldöntendő kérdés legyen, ne lehessen rá konkrét igennel, vagy nemmel válaszolni. A kerettörténet jelentősége az, hogy összefogja, mederben tartja az eseményeket.

„Sokszor azon kapom magam, jó játszani. És ha én szeretek játszani, tetszik amit csinálok, egészen másképp viszonyulok majd a gyerekekhez, ők hozzám – következésképp a könyvtárhoz, talán még az olvasáshoz is. Itt található a drámapedagógia a könyvtárral, és az olvasóvá neveléssel” – mondta búcsúzóul Kriszti, és egy igaz mesét nyújtott át a konferencia résztvevőinek.

Igaz mese

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy Meseország. Valamikor régen, amikor a nap még fényesebben sütött, Meseország lakói körülöttünk éltek. Barátságban voltak felnőttekkel, gyerekekkel. Sokszor mondtak el történeteket népünkről, melyeket az emberek szívesen hallgattak. Ám ahogy az gyakorta lenni szokott az életben, bánat szomorította el Meseország lakóit. A tündérek, manók, törpék és társaik régóta harcot vívtak egy gonosszal, akit úgy hívtak: Feledés király. Feledés nem szerette Meseország lakóit, és azt különösen utálta, amikor a mesékben a jó győzött. Látni sem akarta a mesék népét!

A sok csata végén Meseország lakói hátrálni kényszerültek, mert akit elvitt Feledés királya, egy egetverő csendülés után eltűnt, és bizony elfelejtették az emberek. Még az a szerencse, hogy Hókusz-Pókusz, a nagy varázsló elbűjtatta népét Feledés király elől. Gondosan előkészített egy varázslatot, majd kimondta: ABRAKADABRA! Hókusz-Pókusz! Csiribá! Pitty! Putty! És láss csodát! Meseország minden lakója beleköltözött a könyvekbe. Feledés bottal üthette a Mesék népének nyomát.

Az emberek pedig, mert szerették kis barátaikat, összegyűjtötték a könyveket sok helyen, a világon. És mivel e helyeken a könyveket tárolták, el is nevezték azokat könyvtáraknak. Ha az emberek találkozni akartak a könyvekben lakó barátaikkal, elmentek a könyvtárakba. Ha hosszú volt a könyv, vigyázva hazavitték, és otthon elolvasták. Így őrizték meg a régi barátságot. Eddig az igaz mese! Hisz (tudjátok-tudják): könyvtárak ma is vannak.

Budavári Klára

Egy levélváltás margójára

A leveleket a könyvtár honlapjáról, a Vendégkönyvből másoltam ki.

Az olvasói észrevétel:

krafcsik Csaba 2003-04-16 14:21:42 kedves könyvtárosok! Tapasztalataim szerint ez egy nagyon jó könyvtár, gazdag a választék, viszont a könyvtárosok modora, és az, ahogy az olvasókhöz hozzáállnak, a problémák mihamarabbi elhárítása, megoldás nélkül, hát ez hallatlan. Legyenek szívesek ezen mihamarabb változtatni, mert így rengeteg olvasót veszthetnek. Remélem a dolgozók segítőkészségében és viselkedésében mihamarabb változást tapasztalok. Köszönöm.

A könyvtárigazgató válasza:

Nagy Anna, Központi Könyvtár 2003-04-17 11:56:11 Tisztelt Krafcsik Csaba! Az Ön által felpanaszolt visszasság – a könyvtárosok esetleges modortalansága vagy elhárító magatartása –

természetesen nem menthető. Elnézését kérem munkatársaim nevében is! Azt a tényt azonban, hogy egy nagyforgalmú könyvtárban, megváltozott közegben létezőnk és dolgozunk, olvasóknak és könyvtárosoknak egyaránt figyelembe kell venniük. Naponta 5-6 ezer ember látogat el hozzánk, 2-3 ezren veszik igénybe a kölcsönzést, 8-9 ezer dokumentumot kell megmozgatnunk. Ebben a helyzetben számítunk olvasóink megértésére és önállóságára. Azon dolgozunk, hogy mind nagyobb lehetőséget biztosítsunk olvasóinknak az önkiszolgálásra. Példaként említem a kölcsönzések hosszabbítását: a kölcsönzési rendszer szabályainak megfelelően bármilyen időpontban, helyben (Böngészde és Szabadpolc kijelölt számítógépei) vagy az Interneten keresztül a világ bármely pontjáról önállóan bonyolíthatják. Tervezzük az előjegyzések olvasók általi kezelésének bevezetését is. Az automatizálás emberi munkaerőt szabadít fel, így könyvtárosaink több időt és energiát fordíthatnak egy-egy olvasó tájékoztatására, könyvtárhasználatuk támogatására. Felhívom a figyelmét, a terveink szerint szeptember hónapban újrainduló használóképző tanfolyamainkra (Könyvtári információkeresés, Internet-alaptanfolyam), ahol a könyvtár, a gépi katalógus és az Internet használatára vonatkozó legfontosabb ismeretek elsajátíthatóak és begyakorolhatóak lesznek. Kérjük olvasóink türelmét és megértését! Azon dolgozunk, hogy könyvtárunk minden olvasója elégedett legyen szolgáltatásainkkal és természetesen a modorunkkal is! Nagy Anna igazgató

Kiegészítő megjegyzések:

A „modor” és a „problémák mihamarabbi elhárítása, megoldás nélkül” – tipikus vádpontok, amelyek egyik alapja a fiókkönyvtárban megszokott, szinte teljes körű kiszolgálástól, „full service”-től való nagy mértékű eltérés, aminek nem örülnek az olvasók. Vannak, akik meg is sértődnek és ilyenfajta panaszleveleket írnak, ha a könyvtáros bátorkodik őket bevezetni a számítógépes katalógus használatába, netán „küldözgeti” őket a tájékoztató ponttól meglehetősen messze kihelyezett könyvhöz, ahelyett, hogy a földszintről ő menne fel pl. a másodikra, őrizetlenül hagyva a felügyeletére bízott térséget. Másrészt nem mindig veszi észre a könyvtáros sem, hogy már megint vele akarja elkészíttetni az olvasó a házi, vagy a szemináriumi dolgozatot, a disszertációt, ügyvédpótlóként, köztisztviselő-pótlóként „használja” őt, stb..

Az állítólag „elhárított” „problémák” gyökere leggyakrabban a pontatlanság miatt szükséges pontosító kérdés feltevése miatti megsértődés. Ha a „téma” szerinti találati halmaz nagy, akkor is csak azt javasolhatjuk, hogy a kulcsszó megfelelő mezőbe való begépelése, a találatok megkeresése és rendezése után az olvasón önállóan, egyenként jelenítse meg azokat, így a megfelelő információ birtokában könyvhöz juthat. Ez is egyes olvasók szerint „küldözgetés”, a „problémák elhárítása”. Szerencsére a többség megérti, hogy a jóval nagyobb forgalom és méretek miatt valóban nem szervezhető és üzemeltethető ez a könyvtár a hálózatban megszokott mércék szerint, gyakran még a lektűrökkel és családi könyvtári elrendezésű „szakirodalommal” feltöltött Böngészde sem, ahol általános, jogi és könyvtári szaktájékoztató munka és a térben található két fénymásológép felügyelete is hozzá tartozik a mindennapi munkához.

A Központi Könyvtár – hála a magyar fejlődés lassúságának – idejében fel tudott készülni arra a nagy horderejű változásra, amelynek eredményeképpen ma ki se látszunk a munkából. Volt idő egy elég nagy kölcsönözhető könyvállományt szerzeményezni, összegyűjteni, feldolgozni. Nekünk már nem kell lasszóval fogni az olvasót, mivel a felsőfokú képzőhelyek könyvtári ellátatlansága miatt de facto a felsőfokú képzések könyvtárává váltunk.

Mivel tudnának segíteni a régiós könyvtárak? Azzal, hogy felkészítik a hozzánk látogató olvasót a nagyságrendekkel való eltérésre és arra, hogy nem mindig tudjuk az olvasó által náluk megszokott „komfortot” nyújtani.

Mivel tudná segíteni a Központi Könyvtár a régiókat? Az internetes jegyzék már most is sokat segít, de igazából a régió-KC-k adatbázisba való bekerülése után tudnám megmondani. Viszont hosszú idő után újból szükséges lenne egy alapos szakmai állapotfelmérés és sok-sok konzultáció. Ezek megszervezését egyebek között már csak az az egyetlen kis „apróság” akadályozza, hogy a Központi Könyvtár akkor is nyitva tart, amikor ezek megrendezésre kerülhetnének.

Egy hagyaték margójára

A könyvtáros feladata

Múlt év decemberében kapott egy levelet a KRO vezetője, Mariann, hogy egy megörökölt lakásban rengeteg könyvtári könyvet találtak, és a becsületes megtaláló visszajuttatná oda, ahová valók.

Ilyen még nem volt, néztünk egymásra, hogy most mi a teendő? Telefon az úrnak, hogy mondjon valami közelebbit a könyvekről.

A beszélgetésből kiderült, hogy a sok könyv közül csak néhányról tudta kideríteni, hogy valaha melyik könyvtárba tartozott. Szeretne megszabadulni a dobozoktól, de természetesen írást kér az átvételről. Láthatlanba nem írunk alá semmit, meg kell nézni a könyveket.

Gondolkodás, egyeztetés, tanácsok, ki menjen, mikor menjen, menjen-e egyáltalán? Nem vagyunk ugyan már fiatal és csinos lányok, de mit lehet tudni, idegen lakásban egyedül egy –ismeretlen úrral? Ne gondoljunk rosszra, menjünk.

Egy zimankós reggel 7 órakor találkozunk Mariannal a zuglói ház előtt.

Kölcsönös bemutatkozás az úrral, aztán fel a negyedik emeletre. A lakás felújítás alatt állt, látszott, hogy nem lakják. Nem felejtettük el mobiljainkat bekapcsolni, hogy aggódó férjeink ellenőrizhessenek. Jönnek is az érdeklődések sorban.

Az egyik szoba (kb. 4 x 2,5 m) tele dobozokkal, bennük könyvekkel. Ahogy szemügyre vettük a könyveket, megállapítottuk, hogy a tolvaj nagyon tervszerűen válogatott. Könyvtári szempontból nagyon jó az állomány.

A könyvekből gondosan leradexezve a tulajdonbélyegző, és leltári szám.

Nekrolók helyett

Egy-egy könyvtár állománya többféleképpen gyarapodhat, az intézmény számára a legkedvezőbb – természetesen – az ajándék. Ugyan szembe kell nézni azzal a ténnyel, hogy általában az ajándékozó nem feltétlenül a könyvtár, sokkal inkább a saját

Nézd meg a 17. oldalt – természetesen ott is.

Talán az utolsó – természetesen ott is

Van valamilyen hígító folyadék? Persze, hogy volt. Ismeretlen, de hatásos szerrel némelyik pecsétet láthatóvá tettük. (Az eltávolított radex ugyan a mi kezünket ékítette ezután, de az eredmény a fontos!)

Megegyeztünk, hogy elszállítjuk a könyveket. Be is kerültek a 6. szinti raktárba, és következtek az utómunkálatok.

Sikerült az úrtól megtudnunk, hogy az oldószert milyen összetevőket tartalmaz, és Kádár Marcsitól hasonló összetételű valamit kértünk.

Heteken keresztül bódult állapotban dolgoztunk, mert a kollégák lemosták a hibajavítót a könyvekről, és kis lila cédulákkal jelezték melyik tagkönyvtaré.

Szipuzás folyt az irodában főnöki utasításra! Addig nem is volt baj, amíg ki nem mentünk a szobából. Amikor visszajöttünk, akkor volt mellbevágó a szag.

Amikor ez a munkafolyamat megvolt, lista készült a könyvekről, majd a cédulák alapján kinyomtattuk, melyik könyvtárba kell szállítani őket.

El sem tudtuk hinni, hogy egy nap az utolsó doboz is eltűnt a lábunk mellől.

Egy könyvtáros nap mint nap szembesül érdekes, és meghökkentő estekkel, de ez eddigi pályám legkülönösebb megoldandó feladata volt.

Köszönjük a becsületes úrnak, hogy amit rokona ellopott, azt visszajuttatta a megfelelő helyre!

Talán mégis van tisztesség!

Cseriné Szilágyi Erzsébet

szempontjai szerint határozza meg, mit is adományoz. Nincs ez másképpen a hagyaték esetében sem. Mindenkor rányomja bélyegét az elhunyt. Vehetjük ezt képletesen, de gyakorlatiasan is: amennyiben akár ex libris-ével, akár saját bélyegzőjével jelzi,

hogy a kötetek az ő tulajdonában voltak egykor. Persze, igazi ajándék és kellemes meglepetés, ha egy-egy művészi kivitelezésű tulajdonjegy kerül a kötetekbe, de ne legyünk ennyire telhetetlenek! Azonban nem csak a tulajdonjelzés áruklodik az egykori gyűjtőről; sokkal inkább maguk a könyvek. Igazi csemege a könyvtáros számára, ha az anyag összetételéből – amatőr pszichológus módra – megpróbál az egykori tulajdonos személyiségére következtetni.

A minap minket is az a szerencse ért, hogy egy hagyaték feltárói lehettünk.

Lássunk hozzá az elemzéshez!

A több mint 500 kötet túlnyomó része szakirodalom, így kezdjük a könnyebb végével: a szépirodalom mustrájával.

A gyűjtő mindössze négy szerzőt tüntetett ki figyelmével: Esterházy Pétert, Tolkient, Szoltsenyicint és Koestlert. Magam sem szégyenkeznék, ha az én könyvespolcaimat díszítenék fentiek művei (különösen az első kettőt szeretem), és ugyanakkor a két utóbbi már átterel minket egy inkább szakirányú területre; a diszkrimináció és ennek „tárgya” a gyűjtő szemita érdeklődését van hivatva képviselni. Ennek súlypontját azonban már a 323-ba, 343-ba és 355-be tartozó kötetek sokasága jelzi inkább. Kémek és pilóták, diktátorok és kiszolgáltatottak emlékiratai alkotják a gyűjtemény döntő részét. De nem állhatunk meg az érdeklődésének ezen kellőképpen egyoldalú szemléletén; a kuruc kor háborúi és teoretikusa (nem akárkik: II. Rákóczi Ferenc!) valamint Szun Ze, a nagy kínai birodalom hadtörténésze képviseli a hadtudományi és –történeti vonalat.

Természetesen, a megalapozott tudás elképzelhetetlen a legkülönbözőbb területek alapmunkái nélkül, így az anyagból nem hiányozhattak alapvető kézikönyvek; pl. Lendvai és Nyíri a filozófiát, Fónagy a mágiát, Tótfalusi a vademacumokat „adta”, de alapvető fizikai, biológiai enciklopédiákkal is találkozhattunk. Úgy tűnik, a volt tulaj különös szeretettel, mondhatni tisztelettel fordult Nemeskürty István felé; témára való tekintet nélkül begyűjtötte valamennyi

munkáját (és ez az ő esetében igen sokoldalú kitekintést jelent a kultúrtörténet legkülönbözőbb területeire!), mintegy súlypontosva ezzel egyetértését és mintakövető magatartását.

Jelen fórumon nincs elegendő hely és mód a teljesség kifejtésére, kiragadott példáim csak a főbb vonalakat jelölik ki.

Hangsúlyozom, csupán ízelítettem, csemegeztem, válogattam az anyagból, felsorolásom korántsem teljeskörű, nem terjed ki mind az 568 műre. És most lássuk, milyen jellemrajz állítható össze a fentiekből, mi-féle személyiséggel állunk szemben!

Analitikus, összegző elmével van dolgunk, aki (véltető) következtetéseit többféle szempont megismerésével állítja fel, de nem elégszik meg az adott téma beható tanulmányozásával, hanem kitekint érdeklődési területén túlra is. Széleskörű általános műveltségre törekszik miközben egy-egy területet mélyebben kíván megismerni. A régmúlt éppúgy foglalkoztatja, mint a – valószínűsíthetően – általa is megélt közeli. Faji hovatartozása kétesélyes. Sajnálatos módon nem hagyta az utókorra saját gondolatait, így ennél teljesebb képet lényegéből és lényéről nem nyerhettünk.

Olyan jól átgondolt, alapos felkészültséget és érdeklődést feltételező anyag került tehát halálával a kezünkbe, ami méltán alkothatna különgyűjteményt: könyvtárat a könyvtárban. (Lásd az Apponyi Gyűjteményt a Várban vagy éppen a Szűry anyagot a Központi Könyvtárban.)

De, mint mindenben, ami elsőre tökéletesnek tűnik, úgy ebben is van egy apró hiba, egyetlen picit bökkenő: a köteteket egytől egyig könyvtárakból lopta. (Had' teszem hozzá így a zárójelben, hogy az „áldozat” a legnagyobb részben az általam vezetett fiók, a Rottenbiller volt.) A pluszmunkát feledtette az öröm, hogy beszerezhetetlen kötetek kerültek újra a birtokunkba, de hogy mennyi is volt igazából ez a plusz, azt igazán kevés lenne egyetlen oldalon ecsetelni.

Kapuvári

Egy magyar Párizsban...

Nekem Párizs ma is a világ fővárosa, noha nagyon régen láttam (először és) utoljára.

Két hétig szerény, tisztelettudó, messziről jött turistaként egy padlásszobában meglakni ezt a pompást, ezt a színest, ezt a lüktetőt, ezt a franciát, s napközben úgy élni benne, mint-ha mi is ilyen pompás, ilyen színes, ilyen lüktető... lenyűgöző élmény volt!

Most azért idézem fel ezt, mert szeretném elmesélni, hogy én ebben a városban, akkor megpillantottam a jövőt. No, nem a Défence negyedre gondolok.

Mindent látni akartunk, egyetlen órát nem hagytunk kihasználatlanul, így sorra került a Beaubourg is.

A színes csövekből és állványokból összeszerkesztett – akkor még viszonylag újnak mondható – Pompidou Kulturális Központ épülete első látásra nagyon megdöbbenett, de amit odabent tapasztaltam, az is emlékezetes maradt.

Végigjártuk a kiállításokat, aztán – már nem is emlékszem, hogy hányadik emeleten – de megtaláltuk a könyvtárat.

Felesleges volt határozott léptekre és egykedvű arckifejezésre váltani, amúgy sem akart senki megállítani bennünket holmi igazolvány vagy olvasójegy ügyében.

Megrészedve ettől a nem várt szabadságtól egyre beljebb nyomultunk.

Egyetlen óriási tér, kifogástalan tájékoztató táblák, puha szőnyeg, barátságos-életteli rendtelenség a polcokon, sehol egy könyvtáros, viszont érmével működő fénymásológépek álltak több sarokban és számítógépek villogtak elszórva a terem különböző pontjain. Egy pultnál fényes kis korongokból lehetett választani, amikről azt állították, hogy több ezer képet tartalmaznak. Valamit tudtunk már a CD-ROM-ról, de hogy így az ölünkbe pottyanjon a lehetőség akár ki is próbálni, erre nem voltunk felkészítve. Maradtunk a hagyományos dokumentumok biztonságos közelében. Az önfelelt bűvárkodás, lapogatás és egy-két magyar név felfedezése jólesett, és végül emelt fővel távoztunk egy olyan kapun keresztül, amelyet addig csak néhány nagyáruházban láttunk, s igazi funkcióját és működését csak sejtettük. Annyira távolinak tűnt akkor – a nyolcvanas évek elején –, hogy egyszer majd ilyen lesz nálunk is egy könyvtár!

Nagyon kíváncsi lennék rá, vajon most is olyan színesek-e azok a csövek, és vajon még mindig húsz évvel előre mutatná-e nekünk a jövőt a Biblitheque Centre Pompidou?

Mráz Borbála

RÓLUNK ÍRTÁK...

Április 18-án szavalóverseny győztesei a **Krisztinavárosi Szabó Ervin Könyvtárba** látogattak el. A csapat egyik része a húsvét jelképeivel ismerkedhetett meg, és kézműves foglalkozáson vehetett részt. Vidék László és Tubák Irénke megnézték a könyvtárat és elbeszélgettek a könyvtár igazgatónőjével. Finom süteményekkel vendégelték meg bennünket. Színezőkkel, locsoló és

anyák napi versekkel, csoki tojásokkal, színes folyóiratokkal és ruha adományokkal tértünk haza.

Hálás szívvel gondolunk erre az alkalomra. Köszönjük a könyvtár dolgozóinak a kedves-ségét!

„Amit szem nem látott, fül nem hallott, és ember meg sem sejtett, azt készítette el az Isten az Őt szeretőknek.” I. Kor. 2. 9.

(Megjelent: A Mi Házunk Az Őrbottányi Gyermekegthon Lapja-ban)

Ingyenes Internet-használat a könyvtárban

Tavaly augusztusban hat számítógépet kapott a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Újlak utcai fiókja a Széchényi Terv keretében. A pályázati feltételek szerint az internetet ingyen használhatják a könyvtár olvasói egy órán keresztül, valamint az első évben 60 olvasó részére tanfolyamot kell tartani az Internet használatáról. Király Évától, a könyvtár vezetőjétől érdeklődtünk, hogy mennyire népszerűek ezek a tanfolyamok.

– Már a hetedik tanfolyamnál tartunk – az alapfokú 20 órás Internet tanfolyam ára 1000 Ft és nagy az érdeklődés az ingyenes internethasználat és tanfolyam iránt is, a legidősebb hallgató egy 85 éves bácsi volt.

– Mikor tartják a tanfolyamokat?

– A hét 3 napján, hétfőn, szerdán, pénteken délelőtt fél 9-től fél 1-ig, kedden és csütörtökön pedig 16 órától 20 óráig tart a tanfolyam.

– Mikor lehet díjmentesen internetezni?

– A könyvtár nyitvatartási idejében, amikor nincs tanfolyam, vagyis hétfőn, szerdán és pénteken 13-19 óra között, kedden 10-16 óra között. Be lehet jelentkezni – gépet foglalni – 1 nappal előre a 257-4088-as telefonszámon.

– Mennyire használják az olvasók az internetet?

– A tavalyi év végéig 2140 alkalommal használták a 6 számítógépet, ugyan ebben az időszakban (az év második felében) több mint 35 000 könyvet kölcsönöztek könyvtárunkból. Egy érdekesség, csak az internethasználat miatt kb. 50-60 fő iratkozott be a könyvtárba, jelenleg 3225 olvasónk van.

– Csak könyveket lehet kölcsönözni?

– Nem, haladva a korrallal, videó- és hangkazettákat, CD-t és CD-ROM-ot is lehet nálunk kölcsönözni. Ha valamilyen könyv nálunk nincs meg, akkor kapcsolatba lépünk a központi Szabó Ervin könyvtárral interneten és könyvtárközi kölcsönzés útján kikérjük az igényelt könyvet.

– Könyvtár és/vagy Internet, mi erről a véleménye?

– A modern könyvtár olyan közösségi hely, ahol a felhasználók a hagyományos könyvtári és kulturális szolgáltatások mellett informatikai és kommunikációs szolgáltatásokat is igénybe vehetnek. Az itt dolgozó könyvtárosok olyan tudással kell, hogy rendelkezzenek, amely alkalmassá teszi őket egy ilyen komplex feladat ellátására. A könyvekhez az emberek többsége még mindig ugyanúgy vagy még jobban ragaszkodik. A nyomdából kikerült könyv illatát nem pótolja semmi. A számítógép merevlemezével szemben egy igényes, szép kötésű könyv nemcsak a polcon mutat jól, hanem érdekes ajándék is.

Katona Csaba

(A könyvtár július 1-25-ig zárva tart. Nyitás július 28-án.)

(Megjelent a XVII. kerületi Hírhező Tájékoztató-ban)

EZ TÖRTÉNT...

Újra miénk volt a legnépszerűbb stand a *Múzeumok Majálisán május 17-én és 18-án!* A több éve tartó rendezvénysorozat kiváló alkalmat nyújt a számunkra, hogy megmutassuk magunkat, és egyszersmind felkeltsük az olvasók érdeklődését könyvtáraink iránt.

Az Ünnepi Könyvhét alkalmából **június 5-én** a Krisztinavárosi Könyvtárban beszélgetést szerveztek Gál Katalinnal, a Vince Könyvkiadó ügyvezető igazgatójával. Közreműködött: Bökönyi Laura színművésznő.

Június 19-én nyílt meg Aknay Tibor fotográfus „Homlokok és Homlokzatok” c. kiállítása a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár X/4-es könyvtárában. A kiállítást Szakolczay Lajos művészeti író nyitotta meg, amely a Kőbányai Szent László Napok kulturális rendezvénysorozat ideje alatt tekinthető meg.

SZEMÉLYI HÍREK

Dobos Piroska
1918 – 2003

Tudjuk, hogy a búcsú szavai az élőknek szólnak. Azoknak, akik ismerték, elfogadták, tisztelték és szerették a könyvtár, de talán az egész magyar közkönyvtárügy kiemelkedő személyiségét: Dobos Piroskát. Legutóbb 70. születésnapján köszöntöttem a Híradó hasábjain. Akkor nevetve mondta, jó lesz ez nekrológnak is. De most látom, hogy milyen nagyon nehéz nekrológot írni, annak ellenére, hogy ismerve élete utolsó éveit, tudom, hogy minden ízével, gondolatával kívánta már a pihenést. Mert sokat dolgozott, nagyon sokat. Volt házitanító és könyvtárszervező, létesített könyvtárosképző iskolát és meghatározó kialakítója volt a kerületi könyvtárak hálózatának. Irányított, felügyelt és odafigyelt és tanult és olvasott nagyon sokat. Azt a bizonyos hetvenedik születésnapot is még aktív munkatársként ünnepelte: az Aszódi úti aprócska könyvtárban volt az olvasók minden bajának meghallgatója. Mert proletárabb környéken nem is dolgozhatott volna. Amikor be kellett zárni a könyvtárat, még ő vigasztalt bennünket, mert önmaga ellen fordulón is fegyelmezett volt.

A könyvtárban őrzött dossziében a dicséretes, magasztaló szavak és számos kitüntetés felsorolása mellett egyetlen elmarasztaló szót találtam: gyakran türelmetlen. Valóban az volt másokkal, de önmagával is, mert volt életének olyan szakasz, amikor nem értette, hogy miért nem száguld mindenki oly lelkesen a fényes szelek szárnyán, mint ő, de ennek ellenére később nem ismertem nála türelmesebb embert. Amikor lehiggadt harcok korszaka, akkor már csak tanítani, megérteni és szolgálni akart. Ismerte mindnyájunk gondját és baját, osztozott örömben, megcsalásban, kudarcban. Furcsa, hogy a „hit” szót úgyszólván lefoglalta a vallás és a „hűség” szót a szerelem. Hitben és hűségben nála erősebb alig volt található. És ezt a hitet és hűséget a nyolcvanas évek végén kegyetlen vizsgálat alá vetette. Ő, akiről mindenki tudta, hogy csak egy ügye van, mindent elolvasott, minden véleményt meghallgatott, amiből magyarázatot találatott a rendszerváltás okaira.

Olyan okos-felkészülten fogadta a változásokat, mint kevés nála fiatalabb változtatni akaró. Végső búcsúszó helyett a sírjánál csak ennyit mondtam, mert tudom, hogy ennél jobban nem örült volna semminek: Piroska! Tegnap hatezeröttszázan voltak a könyvtárban.

H. K.

Dr. Bagdy Marianna
1957 – 2003

Rövid, de intenzív életet élt.

Mondhatni, berobbant a könyvtárunk életébe! Amerikai stílusú munkamódszere, harsány egyénisége a kollégák többsége számára idegen volt – és maradt. Sajnálom. Mert aki szeretettel közeledett hozzá, az szeretetteljes és szeretetre méltó baráttra lelt. A barátság kötelez – többek között korrekt megítélésre is.

Mariann nem volt hibátlan – de melyikünk az? A munkája sem volt mindig hibátlan – de hányan nem hibáztunk soha? Ami benne jó volt, kevesen ismerték – ami munkájában kiváló volt, kevesen ismerték el. Pedig lett volna mit elismerniük! Harminckét év könyvtári gyakorlata alapján mondom, hogy a könyvtárunk média-beli szereplése és elismertsége soha nem kö-

zelítette azt a színvonalat, amit Mariann munkája révén ért el abban a néhány évben, amíg ő volt a sajtóreferens. S ami túlélte – sajnós nem csak itteni szereplését, hanem őt magát is –, az a könyvek örökbefogadása: alkalom arra, hogy neves politikusok, művészek, tudósok megismerjék, értékeljék- és támogassák segítsék a könyvtárat. Ahol az értéket értékén becsülik, ott megbecsülték a munkáját.

Jó ember volt. Sok-sok árva cica köszönhette neki az életét: nagy szeretettel gondoskodott róluk.

És boldog is volt: eljegyzett menyasszonyként házasságra, boldogságra készült. Ezt már nem kapta meg a sorstól. De hiszem, hogy a készülődés, a várakozás boldogsága sem kevesebb a beteljesülésnél. Ebben reménykedve búcsúzom Marianntól.

Benjámin Judit

A szerkesztőség a továbbiakban az alábbi e-mail címen is várja a cikkeket, olvasói észrevételeket:
khirado@freemail.hu

Kapuvári Zsuzsa felelős szerkesztő

Aknay Tibor, Dr. Babákné Kálmán Mariann,

Bendzselné Mráz Borbála, Berta Éva,

Cigányik Anikó, Demes Réka,

Hamar Krisztina, Kiss Eszter, Novák Péter

Felelős kiadó: Fodor Péter főigazgató

Megjelenik havonta

Ára: 10,— forint

Előfizetési díj egy évre: 120,— Ft.

Szedés, tördelés, nyomtatás:

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Nyomda

ISSN 0139-1917

Táskaszám: 2003/102

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Internet-címe: **www.fszek.hu/**